

профспілок та громадських організацій на умовах двостороннього діалогу та кооперації, що в свою чергу дозволить Україні якомога швидше реалізувати ефективний процес євроінтеграції та стати повноцінним суб'єктом європейського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2010. – № 40. – Ст. 527.
2. Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова Каб. Міністрів України від 16 серп. 1999 р. № 1496 зі змінами від 15.05.2003 р.
3. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Міжнародні соціальні стандарти» : для студ. V курсу ф-ту підготов. кадрів для Пенс. фонду України / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого» ; [уклад.: В. В. Жернаков, А. М. Юшко, І. В. Зіноватна]. – Х. : Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2012. – 32 с.
4. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. В. І. Муравйова. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 704 с. – Бібліогр.: с. 520–527.
5. Гришак С. В. Теоретичні основи адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу / С. В. Гришак // Форум права. – 2012. – № 4. – С. 273–275.

*Мостицька Тетяна Ігорівна – аспірант НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України*

І. М. Гармаш

СТАНОВЛЕННЯ САМОРЕГУЛЮВАННЯ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ: АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ТА СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена становленню саморегулювання будівельної галузі в Україні. Аналізується вітчизняний і зарубіжний досвід такого саморегулювання. На підставі дослідження зроблено висновок щодо перспективного вектора для розвитку будівельної галузі в Україні – формування системи професійного самоврядування, яка поєднує різні саморегулювні організації за спеціалізацією, але кожна з яких підпорядкована принципу централізації.

Ключові слова: будівельна галузь, самоврядування, саморегулювна організація, самоврядне професійне об'єднання, професійне самоврядування.

Вимоги, що сьогодні постають перед Україною, торкаються, перш за все, потреби в стрімкому розвитку економіки, яка повинна супроводжуватися численними та постійними проривами в різних сферах суспільного життя, поєднуючи стійку динаміку державного сектору управління і контролю, що вимагає, нашу думку, активної розробки і раціоналізації теоретичної і практичної бази.

Результатом такого удосконалення сегменту економіки, на нашу думку, може стати відносно нова для українського суспільства організаційно-правова форма економічної діяльності суб'єкту господарювання як «саморегульвна організація».

Пошук оптимальних шляхів гармонічного поєднання державного управління і приватноправових механізмів регулювання окремих сфер підприємницької діяльності не є новою проблемою для вітчизняної правової науки і практики законотворення. Перші такі спроби були зроблені ще за часів існування території сучасної української держави в складі Російської імперії, потім в СРСР та сьогодні, коли Україна вже сформована як самостійна держава. Проте кожен новий етап розвитку правової системи незалежної України супроводжується кожного разу новими ініціативами відносно впровадження певних інститутів, механізмів і засобів регулювання [1].

У сучасній правовій доктрині зазвичай виділяють дві провідні моделі саморегулювання: американська модель (характерна для США) і європейська (характерна для країн – членів Європейського Союзу). Американська модель саморегулювання заснована більшою мірою на індивідуальній свободі і найменшому державному втручанні. Як наслідок, саморегулювання має більшу вагу. Воно є автономним і майже не передбачає додаткового контролю над діями саморегульвних організацій з боку держави. Правила, розроблені саморегульвними організаціями, жодним чином не візуються з боку державних органів, а тому можливі випадки прийняття правил і норм, які не відповідають чинному законодавству. Європейська ж модель саморегулювання пов'язана з доктриною держави загального добробуту, відповідно до якої держава покликана не лише гарантувати права і свободи приватних осіб, але і забезпечувати загальний добробут. Цю модель в західній правовій науці також іменують моделлю співрегулювання, у якій саморегулювання є доповненням державного регулювання і навпаки. У сучасному світі названі моделі іноді застосовуються в деяких країнах у своєрідному гібридному виді [2].

Чинна нормативно-правова база містить значний масив нормативно-правових актів, що оперують схожими, однак не тотожними поняттями – «саморегульвна організація», «самоврядна організація», «самоврядне професійне об'єднання» тощо. Невизначеність та різноаспектність вживаного терміну призводить до різного розуміння етимології поняття.

Зокрема, мова йде про такі акти як Закон України «Про оцінку майна, майнових прав і професійної оцінної діяльності в Україні», «Про депозитарну систему України», «Про фонд державного майна України», «Про архітектурну діяльність», «Про оцінку земель», «Про цінні папери і фондовий ринок», «Про недержавне пенсійне забезпечення», «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про громадські об'єднання», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і витратами, зумовленими похованням» тощо [3–11].

При цьому, ураховуючи реальний факт розповсюдженості терміну, слід зазначити, що в Україні сьогодні принципи саморегулювання в професійній діяльності вводяться поки що вибірково і торкаються окремих галузей і сфер економіки. Ті, що створені в Україні за своєю правовою природою є громадськими та об'єднують своїх членів на принципах професійної приналежності до однієї професії або виду діяльності.

Ураховуючи той факт, що сьогодні Україна твердо стоїть на шляху реформ, які мають докорінно змінити суспільний уклад держави та реорганізувати більшість ланок економіки країни, на виконання вимог, що стоять перед Україною, 21.11.2014 р. Урядом було укладено Коаліційну угоду, нормами якої на законодавчому рівні передбачено проведення децентралізації деяких елементів господарського життя держави, а також спрощення процедури зайняття господарською діяльністю для окремих категорій суб'єктів господарювання. Аналізуючи будівельну сферу, законодавець у п. 7.3 Коаліційної угоди закріпив скорочення строку видачі дозвільних документів у сфері будівництва, установлення вичерпного переліку підстав для повернення декларації про початок виконання будівельних робіт та дозволу на виконання будівельних робіт, декларації та сертифікату готовності об'єкта до експлуатації, а також передбачення можливості замовника будівництва на застосування автономних систем інженерного забезпечення.

Також п. 6.1 указаної угоди передбачено скорочення кількості регуляторних та контрольних органів шляхом їх злиття або ліквідації, забезпечення усунення дублювання функцій між органами державного на-

гляду або делегування окремих функцій держави саморегульним організаціям [12].

Однак, за відсутності в правовому полі України єдиного закону про саморегульні організації, у державі досі залишається ситуація, коли, декларативно проголосивши необхідність впровадження нового механізму управління провідними ланками економіки, у том числі й будівельною сферою, та поставлено високі цілі з організації проведення реформ, досі можливим зостається варіант впровадження різних моделей самоорганізації, хаотична децентралізація не пов'язаних між собою сфер суспільного життя, відсутність єдино визначеної процедури та елементів такої самоорганізації.

Хоча, слід визнати, що у Верховній Раді України були зареєстровані законопроекти «Про фахові саморегульні і самоврядні організації» від 10.09.2009 р. № 4841-1, «Про саморегульовальні організації» від 23.07.2010 р. № 4841-д, «Про саморегульовальні організації» від 18.07.2011 р. № 9015, «Про саморегульовальні організації» від 15.02.2012 р. № 10052).

Указані ж проекти, поєднує одна спільна риса – відсутність єдиного підходу до визначення цього терміну та надмірна багатоаспектність у баченні механізму впровадження таких організацій на території нашої держави.

Як уже згадувалося вище, чинна нормативно – правова база України містить доволі великий перелік законів, у яких закріплено можливість створення в певному секторі економіки саморегульних організацій. Тому, на нашу думку, доцільним має бути, перш за все, визначення найбільш прийняттого та узагальненого терміну для позначення процесу професійної самоорганізації конкретного сектору суспільного життя.

На нашу думку, на підставі дослідження сучасної законодавчої бази, зарубіжних моделей організації професійного саморегулювання взагалі та будівельної сфери зокрема, можна відмітити, що запозичення Україною позитивного досвіду деяких зарубіжних країн, що досягли позитивного результату в питаннях створення і функціонування саморегульних організацій, у тому числі, у будівельній галузі може стати одним з найлогічніших кроків, які повинен зробити законодавець з метою впорядкування цієї сфери громадського життя і наближення її до світових стандартів.

Такий підхід дозволить істотно поліпшити стан правового забезпечення будівельної галузі нашої держави і реалізувати базовий принцип

таких організацій – будівельні саморегульвні організації самостійно встановлюють критерії вступу в них, перевіряють діяльність підприємств, що входять до їх складу і відповідними засобами свого гарантійного фонду відповідають за неякісну роботу своїх членів.

Саме тому, на нашу думку, одним з основних завдань вітчизняних учених – юристів і законодавця має стати створення та розроблення системи дієвого і якісного правового забезпечення цієї сфери з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду, що зрештою приведе до появи якісно нової моделі саморегулювання будівельної сфери в Україні.

Ураховуючи досвід іноземних країн у запровадженні професійного самоврядування, вважаємо, що перспективним вектором для розвитку будівельної галузі в Україні має бути формування системи професійного самоврядування, яка поєднає різні саморегульвні організації за спеціалізацією, але кожна з яких підпорядкована принципу централізації – за кожним видом діяльності чи професії утворюється Центральна або Національна організація, яка координує діяльність регіональних відділень чи організацій. Саме така структура організації професійного самоврядування, вважаємо, найбільш кореспондує ідеї її «навантаження» й регуляторними функціями, обмежуючи умови для їх безконтрольного здійснення багатьма організаціями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васьковський С. І. Організація адвокатури / С. І. Васьковський. – СПб., 1893.
2. Філатова Н. Ю. Феномен саморегулювання в контексті становлення інституту саморегульвних організацій в Україні [Електронний ресурс] / Н. Ю. Філатова. – Режим доступу: http://nauka.nulau.org.ua/download/el_zbirnik/1/Filatova.pdf.
3. Про оцінку майна, майнових прав і професійної оцінної діяльності в Україні : Закон України від 12.07.2001 № 2658-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. – № 47. – Ст. 251.
4. Про депозитарну систему України : Закон України від 06.07.2012 № 5178-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2013. – № 39. – Ст. 517.
5. Про Фонд державного майна України : Закон України від 09.12.2011 № 4107-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2012. – № 28. – Ст. 311.
6. Про архітектурну діяльність : Закон України від 20.05.1999 № 687-XIV // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 31. – Ст. 246.
7. Про оцінку земель : Закон України від 11.12.2003 № 1378-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 15. – Ст. 229.
8. Про цінні папери і фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2006. – № 31. – Ст. 268.

9. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 09.07.2003 № 1057-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 47–48. – Ст. 372.
10. Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. – № 1. – Ст. 1.
11. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 46–47. – Ст. 403.
12. Коаліційна угода: Угода від 21.11.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: MUS23590.LHT.

*Гармаш Інна Миколаївна – здобувач, молодший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України*